

The Holy See

II. JÁNOS PÁL PÁPA

NAGYCSÜTÖRTÖKI LEVÉL A PAPOKHOZ 2001-BAN

2001 nagycsütörtök

Drága Testvéreim a papságban!

1. Azon a napon, melyen az Úr Jézus megajándékozta az Egyházat az Eucharisziával, s vele együtt megalapította papságunkat, nem tehetem meg, hogy egy szóval ne forduljak hozzátok – miként ez már hagyomány –, és ez a szó baráti, mondhatnám, bensőséges kíván lenni, mert szeretnék osztozni veletek a hálaadásban és a dicséretben.

„Dicsérd, Sion, Üdvözítőd, jó pásztorod, hű segítőd, áldja hangos éneked!”

Valóban nagy a misztérium, melynek szolgálói lettünk. A határtalan szeretet misztériuma, hiszen „szerette övéit, akik a világban voltak, mindvégig szerette őket” (Jn 13,1); az egység misztériuma, mely a szentháromságos életből eredően árad ránk, hogy „egyek” legyünk a Lélek ajándékában (vö. Jn 17); az isteni diakónia misztériuma, mely a megtestesült Igét arra készítette, hogy megmossa teremtménye lábát, példát adva a szolgálatban az emberek közötti mindenfajta hiteles kapcsolatra: „miként én cselekedtem, ti is így tegyetek ...” (vö. Jn 13,15). E nagy misztériumnak lettünk, különleges jogcímen, tanúi és szolgálói.

2. Az idei nagycsütörtök közvetlenül követi a Nagy Jubileumot. A közösségeinkben szerzett élmény az irgalmasság különleges ünneplésében, 2000 évvel Jézus születése után, indításokat jelent utunk folytatásához. Evezz a mélyre! Az Úr arra hív minket, hogy szavában bízva újra ragadjuk meg a hálót. Raktározzuk el a jubileumi tapasztalatot, és azzal a lelkesedéssel folytassuk az evangélium melletti tanúságtételt, amelyet Krisztus arcának szemlélése ébreszt bennünk!

Miként a *Novo millennio ineunte* apostoli levelemben hangsúlyoztam, Tőle kell elindulnunk újra, hogy Őbenne a Lélek „kimondhatatlan” sóhajaival (vö. Róm 8,26) tudjunk kitárulni az Atyai ölelésre: „Abba, Atya!” (Gal 4,6). Őtőle kell újra elindulnunk, hogy újra fölfedezhessük testvériségünk forrását és mély logikáját: „miként én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is

egymást” (Jn 13,14).

3. Szeretnék ma mindegyikötöknek köszönetet mondani mindazért, amit a jubileumi év folyamán tettek annak érdekében, hogy a gondotokra bízott nép figyelmét mélyebben megragadja a föltámadott Úr üdvözítő jelenléte. De e szent percben gondolok arra a munkára is, amit naponta végeztek, a gyakran észrevehetetlen munkára, amit nem jegyeznek föl krónikások, de a lelkiismeretekben építi Isten országát. Csodálatomat fejezem ki e tartózkodó, de kitartó és kreatív szolgálatokért, melyet olykor a lélek könnyei öntöznek, s e könnyeket egyedül Isten látja, és „összegyűjti tömlőjébe” (vö. Zsolt 56,9). Ez a szolgálat annál inkább elismerést érdemel, minél inkább ütközik egy teljesen szekularizált környezet ellenállásával, ami a papi munkát kifáradással és elkedvetlenedéssel kíséri. Ti tudjátok jól: e mindennapos erőfeszítés drága Isten szemében.

Ugyanakkor szeretnék Krisztus hangja lenni, mely arra hív, hogy egyre bensőségebb kapcsolatba kerüljünk Ővele. „Íme, az ajtónál állok és zörgetek” (Jel 3,20). Mint Krisztus hirdetői mindenki előtt kapjuk a meghívást, hogy bensőséges közösségben éljünk vele: nem adhatjuk másoknak azt, amink nincsen! Minden látszat ellenére él a Krisztus utáni szomjúság: jelen van a mai társadalomban is, ott ég a lelkiesség új formáinak zűrzavarában is, s még akkor is megmutatkozik, amikor a nagy etikai problémákkal kapcsolatban az Egyház tanúságtétele az ellentmondás jelévé válik. E Krisztus utáni szomjúságot – akár tudatos, akár nem – nem lehet üres szavakkal csillapítani. Csak hiteles tanúk közvetíthetik hihetően az üdvözítő szót.

4. A Novo millennio ineunte apostoli levelemben mondtam, hogy a Nagy Jubileum igazi öröksége a Krisztussal való találkozás mélyebb megtapasztalása. E találkozás oly sok összetevője közül ezen elmélkedés tárgyául a szentségi kiengesztelődést választom: azt a szempontot, mely a jubileumi év középpontjában állt, s egészen szorosan kapcsolódik a búcsú ajándékával.

Bizonyos vagyok abban, hogy ti is megtapasztaltátok a helyi egyházakban. Itt Rómában kétségtelenül a jubileum legszembeütőbb jelenségei közé tartozott a sok gyónó. Még a laikus megfigyelőkre is igen nagy benyomást tett. A Szent Péter- és a többi nagy bazilika gyóntatószékeit szinte „megrohanták” a zarándokok, akiknek gyakran hosszú sorokban kellett türelemmel várakozniuk, míg rájuk került a sor. Külön is jelentőségteljes volt a fiatalok érdeklődése a szentség iránt jubileumuk nagyszerű hetében.

5. Jól tudjátok, hogy az elmúlt évtizedekben e szentség különböző okok miatt bizonyos válságba került. 1984-ben épp azért tartottunk szinódust, hogy szembenézzünk a problémával, s a szinódus eredménye része lett a *Reconciliatio et paenitentia* kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdításnak.

Naivság volna azonban azt gondolnunk, hogy önmagában a gyónás jubileumi évben tapasztalt föllendülése a helyzet jóra fordulását jelentené. Mindazonáltal biztató jel. Be kell ismernünk, hogy az emberi lélek mélységes igényeit, melyekre Isten üdvözítő terve ad választ, korunk válságai

nem tudják kiirtani. A magasból származó jelként kell értékelnünk a jubileumi jelet, s új bátorságot kell belőle merítenünk e szentség tanításához és gyakorlatához.

6. De nem csupán egy lelkipásztori kérdésre szeretnék rámutatni. A nagycsütörtök, hivatásunk különleges napja arra indít, hogy elsősorban a „létünkről” gondolkozzunk el, pontosabban az életszentségre törekvésünkről. Ez ugyanis a forrás, melyből az apostoli buzgóság is fakad.

Miközben szemléljük Krisztust az utolsó vacsorán – amint „megtört kenyérré” lesz értünk, amint alázatos szolgálatban apostolai lábai fölé hajlik –, hogyan ne éreznénk Péterrel együtt a méltatlanságot a kapott ajándék nagysága láttán? „Az én lábomat meg nem mosod soha!” (Jn 13,8) Péter tévedett, amikor elutasította magától Krisztus e gesztusát. De annyiban igaza volt, amennyiben méltatlannak érezte magát. Fontos, hogy e napon, mely kiemelkedően a szeretet napja, úgy érezzük meg a papság kegyelmét, mint az irgalmasság túláradását.

Irgalmasság az a föltétlen ingyenesség, mellyel Isten kiválasztott minket: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket” (Jn 15,16).

Irgalmasság az a lehajlás, mellyel arra hív, hogy az Ő képviselőiként dolgozzunk, jóllehet tudja, hogy bűnösök vagyunk.

Irgalmasság az a megbocsátás, melyet Ő soha nem tagad meg tőlünk, miként nem tagadta meg Pétertől a tagadás után. Reánk nézve is igaz az állítás, mely szerint „nagyobb öröm van az égben egy megtért bűnös fölött, mint kilencvenkilenc igaz fölött, akinek nincs szüksége megtérésre” (Lk 15,7).

7. Fedezzük föl tehát újra a hivatásunkat mint az „irgalmasság misztériumát”. Az evangéliumban látjuk, hogy éppen ez az a spirituális magatartás, mellyel Péter megkapja sajátos szolgálatát. Az ő esete példaértékű mindazok számára, akik az ordo szentségének különféle fokain apostoli feladatot kaptak.

Gondolatban megjelenik előttem a Lukács evangéliumban leírt csodálatos halfogás (vö. 5,1-11). Amikor Jézus arra szólítja föl Pétert, hogy vesse ki a hálót halfogásra, bizalmat kér tőle. Emberileg nézve megdöbbenő a fölszólítás: egy álmatlan és kimerítő, eredménytelen halászattal eltöltött éjszaka után hogyan is lehetne hinni neki! De a ráhagyatkozás Jézus szavára mindent megváltoztat. Akkora tömegben fogták a halat, hogy szakadozni kezdett a háló. A Szó fölfedi a maga hatalmát. Nyomában ámulat, s azzal együtt félelem és reszketés támad, mint amikor váratlanul éles fény lobban, s megvilágítja az ember korlátait. Péter fölkiált: „Uram, menj ki tőlem, mert bűnös ember vagyok!” (Lk 5,8) De szinte még be sem fejezhette vallomását, amikor a Mester irgalmassága egy új élet kezdetét nyitja meg neki: „Ne félj; mostantól emberek halásza leszel” (5,10). A „bűnösből” az irgalmasság szolgálja lesz. A halászból „emberek halásza”!

8. Nagy misztérium ez, drága Paptestvéreim: Krisztus nem félt attól, hogy a bűnösök közül válassza ki a szolgálait. Vajon nem közös tapasztalatunk-e ez? Gondoljunk újra Péterre, hogyan is folyt az a megindító dialógus közte és Jézus között a föltámadás után? Mielőtt átadta volna neki a pásztori megbízást, a Mester föltette a súlyos kérdést: „Simon, János fia, szeretsz-e engem jobban, mint ezek?” (Jn 21,15). Akit kérdeznek, ő az, aki néhány nappal korábban háromszor tagadta meg Mesterét. Ezért nagyon érthető válaszának alázatos hangja: „Uram, te mindent tudsz; te tudod, hogy szeretlek téged” (21,17). E saját törékenységét megtapasztalt szeretet alapján, melyet félelemmel, ugyanakkor bizalommal vallott meg, kapja Péter a szolgálatot: „Legeltesd juhaimat”, „legeltesd bárányaimat” (21,15.16.17). Erre, a pünkösdi tűztől megerősített szeretetre támaszkodva lett képes Péter betölteni a kapott szolgálatot.

9. Pál hivatásának hátterében vajon nem az irgalmasságnak ugyanilyen megtapasztalása rejlik-e? Senki nem érezte annyira Krisztus kiválasztásának ingyenességét, mint ő. A múltja, a féktelen egyházüldözés mindig égette a lelkét: „én ugyanis az utolsó vagyok az apostolok között, s nem vagyok rá méltó, hogy apostolnak nevezzenek, mert üldöztem Isten Egyházát” (1Kor 15,9). De ez az emlékezés nem pusztította a lelkesedését, hanem épp ellenkezőleg, szárnyakat adott neki. Minél inkább körülvette az irgalmasság, annál inkább érezte annak szükségét, hogy tanúskodjék róla és tovább sugározza. A „hang”, mely a damaszkuszi úton elérte, az evangélium szívébe vitte be őt, s megtapasztaltatta vele az Atya irgalmas szeretetét, aki Krisztusban megbékélteti magával a világot. Pál ezen az alapon értelmezi apostoli szolgálatát is mint a kiengesztelődés szolgálatát: „Ezt Isten viszi végbe, aki Krisztus által megbékéltetett minket önmagával, és ránk bízta a kiengesztelődés szolgálatát. Ugyanis Isten békéltette meg önmagával a világot Krisztusban azáltal, hogy nem számította be az embereknek a bűneiket, és ránk bízta a kiengesztelődés igéjét.” (2Kor 5,18-19)

10. Péter és Pál tanúsága, drága Paptestvérek, fontos jelzéseket tartalmaz számunkra. Arra szólítanak föl, hogy a szolgálat ajándékát végtelenül hálás érzülettel éljük: semmi nem a mi érdemünk, minden kegyelem! A két apostol tapasztalata ugyanakkor arra indít, hogy hagyatkozzunk rá Isten irgalmasságára, őszinte bűnbánattal bízunk rá törékenységünket, s induljunk el újra kegyelmével életszentségünk útján. A *Novo millennio ineunte*-ben az életszentségre szóló meghívást úgy mutattam meg, mint a bölcs lelkipásztori „tervezés” legelső pontját. Ha alapvető hivatás az életszentség minden hívőnek, mennyivel inkább az számunkra (vö. 30-31. p.)!

Ennek érdekében nagyon fontos, hogy a kiengesztelődés szentségét újra fölfedezzük mint megszentelődésünk alapvető eszközét. Úgy közeledni egy paptestvérhez, hogy kérjük tőle a feloldozást, amit mi magunk oly sokszor adunk a híveinknek, megtapasztaltatja azt a nagy és vigasztaló igazságot, hogy mielőtt szolgálai lennénk, tagjai vagyunk egy és ugyanazon népnek, az „üdvözítettek” népének. Amit Ágoston mondott a maga püspöki feladatáról, a papi szolgálatra is érvényes: „ha megrémít az, hogy értetek vagyok, vigasztal, hogy veletek együtt vagyok. Értetek vagyok püspök, veletek vagyok keresztény (...), az a veszedelem, ez az üdvösség neve.” (Sermo

340,1.) Nagyon jó, hogy megvallhatjuk bűneinket, és balzsamként hallhatjuk a szót, mely ránk árasztja az irgalmasságot, és újra útra bocsát minket. Csak aki már érezte az Atya ölelésének gyöngédségét, ahogyan az evangélium azt a tékozló fiú példabeszédében leírja – „a nyakába borult és megcsókolta” (Lk 15,20) –, képes átadni másoknak ugyanazt a meleget, amikor a bocsánatot-nyert a megbocsátás szolgájává lesz.

11. Kérjük tehát Krisztustól e szent napon, segítsen nekünk újra fölfedeznünk e szentség szépségét önmagunk számára. Vajon nem maga Jézus segítette-e Pétert e fölfedezésben? „Ha meg nem moslak, nem lesz részed velem” (Jn 13,8). Kétségtelen, Jézus itt nem közvetlenül a kiengesztelődés szentségéről beszél, de bizonyos módon utal rá, amikor arra a tisztulási folyamatra hivatkozik, melyet megváltó halála indított el és a szentségi üdvrend aktualizál az egyes emberekben a századok folyamán.

Folyamodjunk, drága Paptestvérek, rendszeresen e szentséghez, hogy az Úr állandóan megtisztíthassa a szívünket, és csökkentse az ünnepektől misztériumokra való méltatlanságunkat. Nekünk, akik arra kaptunk meghívást, hogy a jó pásztor arcát jelenítsük meg s ezzel együtt Krisztus szíve dobogjon bennük, a többiekénél még inkább magunkévá kell tennünk a Zsoltáros fohászát: „Tiszta szívet teremts bennem, ó Isten, és az erős lelket újítsd meg bennem!” (Zsolt 51,12) A kiengesztelődés szentsége, mely minden keresztény számára elengedhetetlenül szükséges, a papi életnek is támasza, iránymutatója és gyógyítója.

Az a pap, aki megtapasztalja a kiengesztelődés szentségének örömét, teljes természetességgel ismételheti testvérei felé Pál szavait: „tehát Krisztus követségében járunk, mintha maga Isten buzdítana általunk. Krisztus nevében kérünk titeket: engesztelődjétek ki az Istennel” (2Kor 5,20).

Ha a kiengesztelődés szentségének válsága, melyre az imént hivatkoztam, sok tényezőtől függ – a bűn iránti érzék gyengülésétől a szentségi üdvrend lekicsinyléséig bezárólag –, talán be kell ismernünk, hogy olykor e szentség ellen hat a mi lelkesedésünk vagy ezen igényes és kényes szolgálat végzése iránti készségünk gyöngülése is.

Ma nagyobb szüksége van Isten népének e szentség újrafölfedezésére, mint korábban. Határozottan és meggyőződéssel el kell mondanunk, hogy a bűnbánat szentsége a bocsánat elnyerésének s a keresztség után elkövetett súlyos bűnök megbocsátásának a rendes útja. E szentséget a liturgikus formák megtartásával a lehető legnagyobb körültekintéssel kell kiszolgáltatnunk, hogy meg tudja őrizni az isteni irgalmasság ünneplésének jellegét.

13. Hogy e szentség újra megkapja az őt megillető megbecsülést, arra nemcsak az ad reményt, hogy oly sok ellenhatás dacára a legkülönbébb közösségekben újjáéled a lelkiség igénye, hanem a személyes találkozás szükséglete is, ami nagyon sokakban ébred reakcióként a névtelen és eltömegesítő – s gyakran a funkcionális kapcsolatok szövevényében is belső elszigetelődésre kárhóztató – társadalommal szemben. A szentségi gyónást nem szabad összekeverni a

humanitárius támogatás vagy a pszichológiai terápia gyakorlásával. Ugyanakkor nem szabad alábecsülni azt a helyesen értelmezett tényt, hogy a kiengesztelődés szentségének „humanizáló” szerepe is van, ami az Istennel és az Egyházzal való kiengesztelődés elsődleges hatásához kapcsolódik.

Ebből a szempontból is fontos, hogy a kiengesztelődés szolgálja jól végezze feladatát. Elfogadó, meghallgató, dialogizáló képessége, soha meg nem tagadott szolgálatkészsége lényeges mozzanatok ahhoz, hogy a kiengesztelődés szolgálata meg tudja mutatni teljes értékét. Isten Igéjének hűségese – annak radikális igényeit soha el nem hallgató – hirdetéséhez mindig társulnia kell a mély megértésnek és tapintatnak, követve Jézus bűnösök iránti magatartását.

14. Megfelelő figyelmet kell fordítani e szentség liturgikus megformálására is. A bűnbánat szentsége az Egyházat sajátosan jellemző kommunió belső logikájához tartozik. A bűnt nem lehet megérteni, ha pusztán „magánügynek” tekintjük, s megfélemedünk arról, hogy elkerülhetetlenül érinti az egész közösséget, s csökkenti a közösség életszentségének szintjét. A természetfölötti szolidaritás misztériumát fokozottan kifejezi a megbocsátás fölkinálása, melynek szentségi rendje a Krisztus, a Fő és az Ő tagjai közötti mélységes egységre épül.

Igen nagy jelentőségű a szentgyónás „közösségi” természetének fölfedeztetése a közös bűnbánati liturgiák által is, melyek gyónással és egyéni feloldozással végződnek. Ez ugyanis segíti a hívőket, hogy jobban fölfogják a kiengesztelődés kettős dimenzióját, és jobban készíteti őket arra, hogy saját bűnbánatuk útját a maga teljes újjáteremtő gazdagságában élhessék.

15. Hátra van még az erkölcsi érzékről és a bűnről szóló katekézis alapvető kérdése, mely tudatosabbá teszi az evangélium követelményeinek radikális voltát. Sajnos érvényesül egy minimumra törekvő irányzat, mely megakadályozza, hogy a bűnbánat szentsége meghozza összes kívánatos gyümölcsét. A hívők közül sokan a bűnt nem evangéliumi mértékkel mérik, hanem „közhelyekkel”, a társadalom szerinti „normális” értékeléssel, minek alapján úgy gondolják, hogy személy szerint nem felelősek olyan dolgokért, melyeket „mindenki tesz”, s még kevésbé azokért, melyeket a polgári törvények engedélyeznek.

A harmadik évezred evangelizációjának tudomásul kell vennie, hogy sürgetően szükséges az evangéliumi üzenet élő, teljes és igényes megjelenítése. A kereszténység nem redukálható szociológiai ismérvek szerinti tisztesség közepszerű kötelezettségeinek teljesítésére, hanem igazi törekvésnek kell lennie az életszentségre. Új lelkesedéssel kell ismét elolvasnunk a *Lumen Gentium* 5. fejezetét az életszentségre szóló általános meghívásról. Kereszténynek lenni a megszentelő kegyelem „ajándékának” elfogadását jelenti, mely elkerülhetetlenül átalakul a „kihívássá”, hogy az ember személyesen megfeleljen a mindennapi életben. Nem véletlen, hogy az elmúlt években kerestem a módját, hogy nagyon széles skálán elismerjük az életszentséget az összes életkörülmények között, hogy a keresztények az életszentségnek sok modelljét kapják, és mindnyájan emlékezzenek rá, hogy személy szerint ugyanerre a célra vannak hivatva.

16. Előre hát, kedves Paptestvéreim, szolgálatunk örömében, tudva, hogy mellettünk van Ő, aki meghívott és nem hagy el minket. Jelenlétének bizonyossága támogasson és vigasztaljon minket. Az Ő jelenlétét nagycsütörtökön még erősebben érezzük, amikor megindultan szemléljük az órát, melyben Jézus a Coenákulumban a kenyér és a bor színe alatt önmagát adja nekünk, szentségileg elővételezve a keresztdozatot. Az elmúlt esztendőben, szentföldi látogatásom alkalmával éppen a Coenákulumból írtam nektek. El tudjuk-e felejteni azokat a megrendítő perceket? Ma újraélem azokat, nem szomorúság nélkül a fájdalmas helyzet miatt, ami változatlanul uralkodik Krisztus szülőföldjén.

E nagycsütörtökön lelki találkozásunk még mindig ott, a Coenákulumban történik, miközben az egész világ székesegyházaiban püspökeitek körül vagytok. Átéljük Krisztus testének és vérének misztériumát, s hálás szívvel emlékezünk papságunk eredetére. A mérhetetlen ajándék örömében, melyet közösen kaptunk, átölelek és megáldalak mindnyájatokat.

Kelt a Vatikánban 2001. március 25-én, nagyböjt negyedik vasárnapján, pápaságom 23. évében.

II. János Pál pápa